

L'odissea dels castells

Aquest cap de setmana els Minyons de Terrassa intentaran coronar un castell de deu pisos, un fet sense precedents en la història casteller. Des de fa deu anys el món casteller, cada vegada més modernitzat, viu una època daurada que ja ha estat qualificada de revolucionària.

La cerimònia inaugural dels Jocs Olímpics de Barcelona va permetre que persones dels cinc continents descobrissin la formació de torres humanes, que la premsa internacional va associar ràpidament amb la idiosincràsia de la cultura catalana. La popularitat

d'aquesta tradició, unida a la presència de la televisió a les places castelleres, la tecnologia —que vol demostrar que no és mala companya del fet folclòric— i les continuades fites assolides any rere any són els principals elements que permeten afirmar que existeix

un fenomen casteller estès per tot Catalunya i també fora del Principat.

Aquest diumenge els Minyons de Terrassa intentaran aixecar un castell de deu pisos, un fet sense precedents d'ençà la primera activitat casteller, datada el 1805. Segons Pere Soler, president de la degana Colla Vella dels Xiquets de Valls, "cada any es fan construccions que eren impossibles d'assolir vint anys enrere. Els castellers estem de moda però crec que també ens hauríem de fixar un horitzó. Aquest esclat és també un risc perquè si aflueixem, què passarà amb tota la gent que s'ha afegit al fenomen?". És la preocupació d'una persona que no pot dissimular cert escepticisme quan se li comenta l'entrada de l'ordinador a l'univers casteller. "Un ordinador no servirà mai per fer un castell a la plaça, tot això em sembla un invent del *tebeo*". El president d'una colla casteller de l'interior, partidari de l'ús de la informàtica, creu que aquells que s'espanten amb l'entrada de l'ordinador "estan carregats de punyetes". També és possible navegar per centenars de pàgines electròniques que la majoria de colles castelleres tenen a la xarxa Internet. Els pioners en la utilització de l'ordinador com a material de suport van ser els Minyons de Terrassa i la Colla Jove dels Xiquets de Tarragona. Els Minyons, creats l'any 1979, també van ser els primers a col·laborar en un estudi científic que tractava l'impacte que causa en el cos humà l'activitat d'aixecar castells i a organitzar uns cursos que debatien la implantació de la medicina esportiva al món casteller. En els darrers temps s'intenta que l'entrenament i la prevenció facin costat a la força i el sofriment, dos elements que continuen essent indispensables en el discurs casteller.

L'expansió casteller. Si bé és cert que l'Alt Camp, el Tarragonès

La Plaça del Blat de Valls. Aquesta plaça fou testimoni d'una jornada històrica el 26 d'octubre de 1986 quan la Colla Jove dels Xiquets de Valls van aconseguir descarregar un tres de nou amb folre per primer cop en aquest segle.

▶▶

A la dreta, històrica fotografia que mostra un castell de quatre de nou amb folre, a Vilafranca del Penedès, cap a mitjan segle passat. A sota, un altre quatre de nou amb folre, obra dels Castellers de Vilafranca, el Dia de Tots Sants de 1987.

i el Penedès són les tres comarques castelleres per excel·lència, a les darreres dècades s'han creat colles arreu de Catalunya i fora del Principat. Però existeix rivalitat entre les colles històriques del sud de Catalunya i les de l'interior? Pere Soler, de la Vella dels Xiquets de Valls, deixa clar que "els castellers no ens podem permetre el luxe que se'ns implanti una mena de llenguatge esportiu per crear rivalitat ja que crearíem una base falsa". Valentí Torra, president dels Tirallongues de Manresa, creu que entre les colles del sud existeix força tensió i rivalitat: "No pots comparar l'ambient que hi ha en una jornada a Valls al que es respira, per exemple, a la Mercè, a Barcelona". Amb tot, es subratlla l'admiració de les colles més petites per les cinc grans, o sia, per les que carreguen construccions de nou pisos: Castellers de Vilafranca, Minyons de Terrassa, Colla Vella dels Xiquets de Valls, la Jove de Valls i la Jove dels Xiquets de Tarragona. Valentí Torra no té dubtes: "copiem tot el que podem d'aquestes colles", reconeix.

Des de fa dos anys i mig existeixen dues colles castelleres a Mallorca: una a Ciutat i una altra a

Manacor. Isidre Solé, coordinador dels Castellers de Mallorca, recorda que la colla "va néixer per iniciativa de quatre o cinc catalans, tot i que la resta dels membres són mallorquins". A Baó, al Rosselló, existeix la colla Del Riberall i fins i tot a l'Argentina, al Casal Català de Castelar, població situada prop de la capital, Buenos Aires, hi ha la colla "Cuatro barras", apadrinada pels Tirallongues de Manresa, que els ha enviat tot tipus de material didàctic.

Un cas a part són les muixerangues, un component folclòric del País Valencià que guarda relació amb els castells. La muixeranga formava part d'una gran família de balls escampats per les terres de parla catalana, les moixigangues, que compartien el fet d'enlairar torres humanes en algun moment dels seus actes. La primera notícia de la moixiganga data de 1713 i, per tant, és anterior al castell català. La muixeranga d'Algemesí aixeca torres humanes de cinc pisos, i a Igualada els membres de la colla castellera reben el nom de moixigangers.

Un món multidisciplinar. La proliferació de colles per tota la geografia catalana forma part de l'esclat col·lectiu del fenomen casteller. Les raons, cal atribuir-les a la força que han donat els mitjans de comunicació, però també —comenta Pere Soler, de la Vella dels Xiquets de Valls— a un cert interès polític del govern català que veu en l'expansió dels castells una bona arma per fer país". Molts caps

de colles enquestats coincideixen a atribuir al món casteller un caràcter multidisciplinar i integrador del qual tothom en pot formar part ja que no es precisa cap requisit especial per ser casteller. Les colles estan formades per un ampli ventall de classes socials i per persones de professions ben diverses, un fet que converteix les colles castelleres en una representació real del poble.

Una altra qüestió és el finançament de les colles. Tradicionalment la font d'ingressos d'aquestes agrupacions prové de les mateixes actuacions, de les aportacions personals dels socis i d'espòriques rifes. També hi ha les subvencions dels ajuntaments i diputacions, les quals no superen mai el deu o quinze per cent del pressupost anual d'una colla. Les assegurances, les despeses pels desplaçaments o el manteniment del local social encapçalen la llista de despeses de què ha de fer-se càrrec l'autofinançada economia d'una agrupació castellera. Els Minyons de Terrassa, seguint amb el seu esperit innovador, van ser els primers a buscar patrocinadors, una iniciativa que ha trobat afèrrims defensors però també forts detractors.

La temporada d'enguany, que tindrà el punt culminant en el concurs biennal que se celebrarà a Tarragona el 4 d'octubre, viu marcada per les bodes d'or dels Castellers de Vilafranca, uns dels grans triomfadors de l'any passat. Mentrestant les dues colles de Valls intentaran mantenir el bon nivell que ja van demostrar el dia de Sant Joan i la colla Jove dels Xiquets de Tarragona continuarà amb la imparable progressió que va iniciar a les primeries d'aquesta dècada. Més a l'interior, els Minyons de Terrassa volen mantenir la regularitat en la construcció de castells de nou pisos i donar el salt al "tres de deu". I la resta de colles voldran demostrar que l'actual època de platí que viuen els castells és la culminació d'una tradició bicentenària que és més viva que mai.

Jordi Finestres

